

STRATEJİK TERCİHLER

Günümüzde yeni kavramları sıkça kullanmaya başladık. Ve bu kavramlarının çoğunda enerji kelimesi geçmekteki, yaşadığımız süreçte çok normal. Bu dönem enerji mimarisi, enerji yolları, nadir toprak elementleri, stratejik enerji ticaret koridorları, siber saldırılar, elektrifikasyon, şalt tesisleri, elektrikli araçlar, bataryalar gibi kelimeler üzerinden adlandırılıyor.



Devletlerin gücü, artık askeri güçleri ile birlikte, enerjiye yönetme kapasiteleri, enerjiye sahip olma, güvenli ticaret kapasiteleri, altyapı kapasiteleri ve enerji üretim noktalarına yakınlık ve uzaklık gibi. Dünyada artık anlık krizlerden ziyade uzun süreli sistematik krizler dönemine geçildi. Dünya yeniden geçişte blokla ile geçiş diplomasisine geçiyor.

Klasik enerji yollarından lojistik koridorlar ile üretim tüketim noktalarına geçiş, kritik minerallerden artık olmazsa olmaz nadir toprak elementlerine geçiş, deniz ticaret noktalarından karasal geçiş noktalarına yani yeni güç mücadele dönemine geçişler oluyor. Özellikle enerjinin izlediği yollar, lojistik koridorlar, doğal kaynakların akış yolu önümüzdeki süreçlerde küresel siyasetin merkezinde olacağı çok nettir.

FT Energy'de ilginç bir makale okudum. Karbon fiyatları ve yeşil enerji destek yükleri ile birlikte dünya sanayisizleştirilmeye doğru mu gidiyor? Zaten sanayi olamayınca artık emisyonlar da olmayacak değil mi? Bu okuduğum makaleye göre İngiltere'de sanayiye tekrar canlandırmak için karbon fiyatları ve yeşil enerji destekleri baskılayacak. Karbon fiyatları sanayiye nasıl bir denge getirecek. Öncelikle eğitim hayatı boyunca öğrendiğimiz temel bilgimizi tekrar hatırlayalım. Fosil yakıtlarla, yeryüzünden atmosfere salınan karbon bileşenlerinin sera etkisi oluşturup iklim değişikliği ve asit yağmurlarının oluşmasının artarak devam edeceğini gözlemliyoruz. Sanayide enerji kullanarak üretilen her kalem ürünle iklim değişikliğine etkisi, diğer bir deyişle sera gazı salım miktarı namı diğer karbon ayak izi. Aralık 2019 tarihinde AB

ülkelerinin ilan ettiği Avrupa Yeşil Mutabakat Anlaşması ile birlikte AB sera gazı salımlarının 2030 yılında, 1990 yılları seviyesine ve 2050 yıllarında ise karbon nötr hale getirilmesi hedeflenmektedir. AB tarafında bu belirlenen hedefler doğrultusunda yeşil büyüme ekonomisi oluşturulmuştur.

Karbon emisyon değerlerinde dünya nüfusunun en zengin yüzde 1'lik kısmı emisyonların yüzde 15'ini oluştururken, dünya nüfusunun en fakir yüzde 50'lik kısmıysa emisyonların yüzde 7'sini oluşturuyor. Yani en zengin nüfus, en fakir nüfusa göre 100 kat fazla emisyon oluşturuyor.

Ülkemiz, 2023 yılında mayıs ayında enerjiden kaynaklanan cari açık yaklaşık 88,3 milyar USD iken 2025 yılında 66 milyar USD civarındadır. AB 'ne 2023 yılı 4.çeyreği ile 2025 yılı 2. Çeyreği arasında ihrac konusunda ilk dünyada 20 ülkeye bakıldığında, Ukrayna birinci, Türkiye ikinci olduğu görülmektedir.

2050 yılında ülkelerin net sıfır emisyon hedeflerine ulaşma taahhütleri mevcut. Bu hedeflere ulaşabilmek için yenilenebilir enerjideki payın yüzde 50'lere ulaşması şart.

Yukarıda bahsettiğim cari açığı azaltma ve karbon nötr hedeflere ulaşmada iki kalem ön plana çıkmaktadır.

Birincisi yenilenebilir enerji santral sayısını artırmak, ikincisi ise enerjiyi tüm sektörlerde verimli kullanmaktır.

Enerjinin iklim oyuncularının çoktan aza doğru, sera gazı emisyonları (gCO2/kwh)



1 MW yenilenebilir enerji tesisi kurarak yıllık 100 bin USD cari açığımızdan azaltmak oldukça mümkün. Birleşik maryeniysen faktörüne göre rüzgar enerji santrallerinde üretilen her 1 MW elektrik enerjisi için doğaya 648,2 kg daha az karbondioksit salımı yapılıyor. Hidro'lar için bu rakam 571 kg civarındadır. Bir güneş panelinin, üretiminde yayılan karbondioksiti temizlemek için gereken enerjiyi üretebilmesi yaklaşık 6 ay sürmektedir. Unutmayalım ki 1 MW yenilenebilir enerjinin aynı miktardaki fosil yakıtlı enerji santralinden 6 kat daha fazla madene ihtiyacı var. Tabi yeşil ekonomiye geçişte finansman ve finans kaynaklarına ulaşım oldukça kritik bir hale gelmiştir.

Bundan önceki COP toplantılarında ana teması iklim finansmanıydı. Toplantılarda anlaşmaya taraf ülkelerin tartıştığı konu finansmana ulaşım ve finans oluşturmaydı. Konferanslarda iklim finansmanları ve finansla ulaşım ana gündem maddesi oluyor. Aslında 2009 yılından beri gelişmiş ülkeler 2020 yılı başına kadar gelişmekte olan ülkelere yeşil dönüşüme geçiş ve iklim değişikliğine uyum faaliyetleri için yıllık 100 milyar USD finansman aktarımı hedeflemişlerdi. 2050 yılında ülkelerin net sıfır emisyon hedef taahhütleri bulunmakta ve bu hedeflere ulaşmak için yenilenebilir enerjide özellikle rüzgâr ve güneş enerji santrallerinde kurulu güç oranlarında yüzde

50'lere ulaşılması şart olarak görülmektedir. Bu hedeflere ulaşmak için yıllık 2 trilyon USD'lik bir ihtiyaç söz konusu ve COP toplantılarında finansman katkısının bunun yarısından bile az olacağı konuşuldu. Aslında finansman konusu sadece miktara bağlı değil, bu aktarmaların nasıl hangi yöntemlerle yapılacağı ön planda. Geri ödemeli mi yoksa hibe olarak mı? Ulusal bütçelerden mi, yoksa uluslararası yatırım ve kalkınma bankalarından mı gibi sorulara muhatap olundu. Ayrıca yazımda belirttiğim üzere tarihsel olarak emisyonlarda en fazla paya sahip ülkelerin karbon borcu yükümlülüğü olması ve geri ödemesiz bir şekilde bu fonun tahsisi konuşuldu. Fosil yakıtlar için daha fazla vergilendirme uygulaması da talepler arasında. Sonuç olarak yıllardan beri tartışılan finansman ve finansmana ulaşım modelleri konularında bir yöntem belirlenmemiş ve yeterli bir iş birliği sağlanmaması hususu bazı hususların bir sonraki oturuma tartışma konusu olması ile kapanmıştır. Net sıfır emisyon taahhütleri için, özellikle küresel ekonomi ve politik gerginliklerden kaçınılması gerekiyor. Bunlar sektörü direkt olarak etkilemektedir. Özellikle ülkelerin enerji güvenilirliği ve net sıfıra ulaşmak için iklim politikalarına odaklanma, fosil yakıtlarından kaynaklanan karbon vergilerinden oluşan fonla yenilenebilir enerjiye dönüşümü artıracaklarını düşünmekteyim.



Uluslararası Enerji Ajansı'na (IEA) göre, 2050 net sıfır emisyon değerine ulaşmak için yapılması gerekenleri 7 başlıkta toparlayabiliriz.

- 1-Enerji verimliliği,
- 2-Temiz enerji kaynakları,
- 3-Karbon yakalama,
- 4-Elektirifikasyon,
- 5-Biyoenjerji,
- 6-Hidrojen bazlı yakıtlar,
- 7-Davranış değişiklikleri

Bu belirtilen 7 madde, dünyanın 2050 yılı enerji ön görünümünü belirleyecek başlıca faktörlerdir.

COP 31 etkinliğinin ülkemizin ev sahipliği yapması bir dizi fırsatları da beraberinde getirmektedir. Zirve, Türkiye'nin iklim diplomasisinde aktif bir rol oynayarak küresel olarak bir güç sahibi olabilir. Türkiye'nin iklim hedeflerini yükseltmesi, yenilenebilir enerji yatırımlarını hızlandırması ve yeşil dönüşüme geçişi teşvik etmesi için güçlü bir ivme sağlayabilir.

İklim değişikliği ile mücadele için gerekli olan teknoloji ve finansmana erişim konusunda yeni kapılar açabilir.